

נחל הבשור

הינו נחל בצפון הנגב ומהארוכים בנחלי ישראל. שמו קדום והוא מזכר כבר במקרא "וַיֵּלֶךְ דָּוִד, הוּא וְשֵׁשׁ-מֵאוֹת אִישׁ אֲשֶׁר אִתּוֹ, וַיָּבֹאוּ, עַד-נַחַל הַבְּשׂוֹר " שמואל א, פרק ל, פסוק ט. על פרשיה מעניינת זו נדבר בהמשך. בערבית מכונה הנחל ואדי א-שלאלה (נחל השלוליות הנובעות).

על ראשית הנחל כבר כתבנו בכתבה על [נחל צין](#).

סיפורנו את סיפור גנבת ראש נחל צין על ידי נחל הבשור, ועל ראשיתו של נחל הבשור באזור הר מחיה אשר בגבול רמת עבדת. הנחל זורם בכיוון צפון-מערב לאורך כ-80 ק"מ ונשפך אל הים התיכון מדרום לעיר עזה. אזור הנחל מהווה מפגש של שני אזורים אקלימיים: ים-תיכוני מצפון, וערבתי, צחיח למחצה, מדרום. פני השטח שמצפון לנחל כוללים גבעות כורכר ומישור אדמת לס- חול. גדתו הדרומית של הנחל מורכבת בעיקר מחול (חולות חלוצה). הנחל מונע את מעברם של חולות שמקורם במישור החוף לאדמות הנגב. אם נזכור עובדה גיאוגרפית זו, הנראית היטב ממבט על, יקל עלינו להבין בהמשך את סיפור דוד והעמלקים.

תל שאללה

לאורך הנחל מספר מעיינות טבעיים, בהם עין שרוחן, עין הבשור ונביעות קמלה.

בשני מקרים מוזכר הנחל בתנ"ך. הראשון בהם, סיפור משולש האהבה שרי, אברם (כן, לא טעות!) והגר שבו מתגלה אברם כאיש לא רגיש ולא חכם במיוחד... השני הוא סיפור מלחמתו של דוד בעמלקים- סיפור בו מתגלה פן חדש של דוד- הגינות בקרב.

בסיפור הראשון נמלטת הגר מפני שרי "וימצאה מלאך ה' על עין המים במדבר על העין בדרך שור", וההשערה היא כי הכוונה לנחל הבשור.

א וְשָׂרִי אִשְׁתׁ אַבְרָם, לֹא יֵלְדָה לוֹ; וְלֵאמֹר שְׂפֹחָה מִצְרִית, וְשָׂמָה הָגָר. ב וַתֹּאמֶר שְׂרִי אֶל-אַבְרָם, הֲנִי-נָא עֲצֹרְנִי יְהוָה מִלְדֹת--
בא-נא אל-שפחתי, אולי אבנה ממנה; וישמע אברם, לקול שרי. ג **ותקח שרי אשת-אברם, את-הגר המצרית שפחטה**,
מקץ עשר שנים, לשבת אברם בארץ כנען; **ותתן אתה לאברם אישה**, לו לאשה. ד וַיָּבֹא אֶל-הָגָר, וַתְּהַר; וַתֵּרָא כִּי הָרְתָה,
וַתִּקַּל גְּבֻרָתָהּ בְּעֵינֶיהָ. ה וַתֹּאמֶר שְׂרִי אֶל-אַבְרָם, חֲמָסִי עֲלֶיךָ--אֲנִי נָתַתִּי שְׂפֹחַתִּי בְּחִיקָךָ, וַתֵּרָא כִּי הָרְתָה וְאֶקַּל בְּעֵינֶיךָ;
ישפט יהוה, ביני וביניך. ו וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל-שְׂרִי, הִנֵּה שְׂפֹחַתְךָ בְּיָדְךָ--**עשי-לה, הטוב בעיניך**; וַתַּעֲנֶה שְׂרִי, וַתִּבְרַח

מפניה. ז וַיִּמְצְאֶה מִלֶּאךָ יְהוָה, עַל-עֵין הַמַּיִם--בַּמְדְּבָר: **על-העין, בדרך שור**. ח וַיֹּאמֶר, הָגָר שְׂפֹחַת שְׂרִי אִי-מִזֶּה בָּאת--
וְאָנָּה תִּלְכִּי; וַתֹּאמֶר--מִפְּנֵי שְׂרִי גְבֻרָתִי, אֲנִי בִרְחַת. ט וַיֹּאמֶר לָהּ מִלֶּאךָ יְהוָה, שׁוּבִי אֶל-גְּבֻרָתְךָ, וְהִתְעַנִּי, תַּחַת יָדֶיךָ. י
וַיֹּאמֶר לָהּ מִלֶּאךָ יְהוָה, הֲרַבָּה אַרְבָּה אֶת-זַרְעֲךָ, וְלֹא יִסְפָּר, מִרְבּוֹ. יא וַיֹּאמֶר לָהּ מִלֶּאךָ יְהוָה, הֲנִי הָרָה וְיִלְדֶּת בּוֹ, וְקִרְאֵת
שְׁמוֹ יִשְׁמְעָאֵל, כִּי-שָׁמַע יְהוָה אֶל-עֲנִיָּהּ. יב וְהוּא יְהִי, פָּרָא אָדָם--יָדוּ בְּכַל, וַיֵּד כָּל בּוֹ; וְעַל-פְּנֵי כָל-אֲחָיו, יִשְׁכֵּן. יג וַתִּקְרָא
שֵׁם-יְהוָה הַדְּבָר אֵלֶיהָ, אֵתְהָ אֵל רָאִי: כִּי אָמְרָה, הֲגַם הַלֵּם רְאִיתִי--אֲחֵרִי רָאִי. יד עַל-כֵּן קִרְא לְבָאָר, בָּאָר לְחֵי רְאִי--הֲנִי
בֵּין-קָדֶשׁ, וּבֵין בְּרָד. טו וַתֵּלֶד הָגָר לְאַבְרָם, בֶּן; וַיִּקְרָא אַבְרָם שֵׁם-בְּנֹו אֲשֶׁר-יֵלְדָה הָגָר, **ישמעאל**. טז וְאַבְרָם, בֶּן-שְׁמֹנִים
שנה ושש שנים, בָּלְדָת-הָגָר אֶת-יִשְׁמְעָאֵל, לְאַבְרָם.

המעיינות בפארק הבשור

במספר מצומצם של מילים מגולל התנ"ך סיפור ענק תוך תיאור סערת הרגשות הפוקדת כל הנוגעים בדבר, איש איש בתורו; אברם ושרי מזדקנים- הוא בן 85 והיא בת 75. שרי מבינה שהיא מגיעה לגיל בו אפסו כל סיכוייה ללדת. כמו אברם, שרי רוצה מאוד ילד והיא פועלת בדרך שהייתה מקובלת מאוד בתקופה העתיקה: אשת איש עקרה, יכולה או אף חייבת לתת את שפחתה לבעלה למען יקים ממנה זרע. הילוד יהיה שייך לאיש ויהיה זכאי לקבל ירושה מאביו. מעניין לציין כאן את חוקי נוזי; נוזי היא עיר עתיקה בעיראק, ממזרח לחידקל. נוזי הייתה עיר חשובה בממלכת מיתני - ממלכה של שבטים בצפון מסופוטמיה.

בחפירות שנערכו בנוזי בשנים 1925 - 1931 נתגלו בה ארכיונים של תעודות כתובות בכתב יתדות על גבי לוחות חרס, מן המאות ה-15 וה-14 לפני הספירה. תעודות אלו מכילות חוקים רבים בנושאי שלטון, כלכלה, חברה ומשפחה. תעודות אלו, המוכרות כתעודות נוזי, בעלות השלכה רבה על חקר חיי החברה והמשפט בארצות המקרא. בין חוקים אלו, ישנן מקבילות רבות לחוקים המוזכרים במקרא. למשל:

״אִשָּׁה שְׂאִינָה יוֹלֶדֶת לְבַעֲלָהּ בְּמִשְׁךָ 10 שָׁנִים חַיִּיבֶת לְתֵת לְבַעֲלָהּ שִׁפְחָה מֵאַרְצוֹת אַחֵרֶת וְלֹהֵיבֹנֹת בְּאַמְצֵעוֹתָהּ. כְּלוֹמֵר, שִׁילְדֵי הַשִּׁפְחָה יֵחָשְׁבוּ לִילְדֵי הַגְּבִירָה״.

לפי חוק זה שרי אינה מצטיירת כנדיבה, אלא פועלת ע"פ החוק- היא חייבת לדאוג לצאצאיו של אברם. אף אם לא על פי החוק, שרה פועלת כמקובל וברוח התקופה.

שרי אומרת: "אולי איבנה ממנה..."- יש בה החשש שבעיית העקרות טמונה באברם ולא דווקא בה. והרי אם גם הגר לא תלד, יש סיכוי גבוה יותר שאברם הוא העקר ולא שרי.

"אולי איבנה ממנה...": כל השוביניסטים הריעו- הפועל "איבנה" גזור מן השם "בן"...

לכאורה, אין סיבה לכעסה של שרי- היא הרי זו שיזמה את נתינת השפחה לאברם. הכעס, אם כן, בא ממקום אחר- שרי רואה בהגר רכוש, לעומת אברם שנותן לה יחס אינטימי ורואה בה את אשת חיק.

כעס זה מביא את הגר לסיכון עצום - הבריחה (דבר שהיה יכול לסיים את חייה); שימו לב למלאך- הוא מתעלם מכך שהיא מצריה (ואפילו לא בחרה במפלגה דתית...). המפרשים הסבירו תופעה זו בכך שהגר איננה זרה. ברגע שהיא הרה לאברם היא חלק מהמשפחה.

למעשה, במאבק בין שרי להגר **מנצחת הגר**. מלאך ה' מתערב לטובתה מאחר ויש ניסיון של החזק (שרי) לעשוק את החלש (הגר). ניסיון נוגע ללב להראות כי ה' הוא אלוהי הצדק (צדק מוחלט לכל) ולכן הוא מתערב כשנעשה עוול...

במסורת היהודית אסור שיינתן יחס משפיל לשפחה.

כאן ראוי לציין את פירוש הרמב"ן. הרמב"ן טוען ששרי חטאה בכך שעינתה את הגר. לדעתו גם אברם חטא כאשר הניח לה לעשות זאת. לפי דברי המלאך להגר הוא מסיק שה' שמע אותה ומקבל טרונייתה על כך שסבלה שלא בצדק **ונתן לה**

בן שיהיה פרא אדם ויענה את זרעה של שרי.

זהו, רבותי המקור לכל הסכסוך היהודי ערבי !!

כדי לפייס את הגר, נדרש המלאך לשלושה ניסיונות שכנוע! וגם כך, רק כאשר הוא מנבא לה הריון ויודע שבבטנה יש בן-רק אז היא עונה. לפיכך, הגר חוזרת רק למען הבן הצפוי...

שמה של השפחה הגר – משמע – מהגרת, הולכת לארץ אחרת. סיפור זה מראה יותר מכל כי שרי ואברם ידעו שאלוהים הבטיח להקים ממנו עם, והנה שרי ואברם פועלים בכוחם שלהם כדי "לעזור" לאלוהים להגשים את הבטחתו.

עוד נקודה שכדאי להבהיר בעלילה: "ויבא אל-הגר, ותהר; ותקא כי הרתה, ותקל גברתה בעיניה".

לאחר שהרתה, הגר מתייחסת לשרה בזלזול. ותקל – משמע, הגר מקלה בכבודה של שרה ואינה מכבדת אותה, כפי שעשתה זאת לפני שהרתה לאברם.

רבתי, שרה חוותה את תהום תחתיות ההשפלה: בתקופה ההיא, להיות נקלה בעיני העבדים היה סוג ההשפלה הנקלה ביותר.

לא בכדי נכתב בספר משלי:

"תחת שלוש רגזה ארץ ותחת ארבע לא תוכל שאת. תחת עבד כי ימלוך, ונבל כי ישבע לחם תחת שנואה כי תיבעל, ושפחה כי תירש גבירתה..."

הגר מרגישה שהיא אשתו של אברם לא פחות ואולי אף יותר משרי. היא מפתחת בטחון עצמי רב מכיוון שהיא מרגישה קרבה וחיבה רבה מאברם. יחסו של אברם אליה היה, ככל הנראה, יחס אוהב ומכבד והיווה בעבורה רוח גבית להתנהגות פסולה. אחרי ככלות הכול, היא נשאה ברחמה את הבן אשר עתיד היה לרשת את כל רכושו ומעמדו של אברם בכבודו ובעצמו! סביר אף להניח כי מפגשי יחסי האישות בין אברם להגר לא היו מקרה בודד חד פעמי שהניב הריון אלא דבר שהתקיים על בסיס שגרת. הגר בילתה עם אברם זמן רב, ממש כאחת הקרובה לו ולא כשפחה.

דומה כי אף אם אברם מצטייר כגבר רב און (בגיל 85...), הרי שבסיפור זה אברם אינו מצטייר באור חיובי של ממש- הוא עומד במצב לא קל: שרי עצמה היא זו שהציגה לו את הגר והיא זו שבקשה ממנו להביא זרע מהגר השפחה. ככל הנראה, הגר הייתה השפחה המוצלחת והאהובה על שרי ומכאן גם על אברם וחיבה בקרבה יתרה לשניהם. היה זה רק טבעי, שנפשו של אברם תיקשר בזו של הגר ויחסייהם לא יסתכמו בפגישה חד-פעמית אינטימית שמטרתה הבאת צאצאים. יש להניח שלשרי היו תקוות אחרות, אותן לא חלקה עם אברם; בסתרי ליבה היא קיוותה שאשמת העקרות אינה בה! לרוע מזלה, היא נאלצה לשאת פרי ההחלטה השגויה.

מהי תגובתו של אברם להאשמותיה של שרי?

"ויאמר אברם אל-שרי, הנה שפחתך בידך, עשי-לה הטוב בעיניה; ותענה שרי, ותברח מפניה"

אברם מנסה להוכיח לשרי שהגר לא תפסה את מקומה בליבו, ואומר לה שהיא יכולה לעשות לשפחה שלה – הגר, כטוב בעיניה; כל האירוע מתרחש בנוכחותה של הגר ולכן אומר אברם: "הנה שפחתך!" – כאילו מצביע על הגר באומרו מילים אלו.

יתרה מזו- אברם אינו מכנה את הגר בשם "פילגש" או "אשתי" אלא –"שפחתך" -כדי להבהיר לשרי שהגר נשארה בעיניו לא רק שפחה, היינו אדם חסר זכויות, אלא גם השפחה שלה, לא שלו!

ומה קרה בהמשך? להלן תקציר:

אלוהים מוסיף לאברם ושרי את האות "ה". כעת שמם יהיה אברהם ושרה, סימן למילה "אלוהים" ולמילה "המון": יהיו להם המון צאצאים; עם גדול יצמח מהם. אלוהים כורת ברית עם אברהם: ארץ כנען תהיה שייכת לעם של אברהם, אלוהים מבטיח לאברהם ששרה תלד לו בן. אברהם צוחק שכן אינו מאמין שיהיה לו ולשרה בן כשהיא בת 90 והוא בן 100. בגלל שצחק אברהם, אלוהים אמר לו שיקראו לבן שלהם יצחק. גם מישמעאל, הבן של הגר ושל אברהם, יצמח עם גדול, אם כי לא העם שאלוהים יברך. אחרי השיחה של אברהם ואלוהים, עורך אברהם ברית מילה לבנו ישמעאל בגיל 13 ולשאר בני הבית. וגם אברהם נימול, בגיל 100... אאוץ'...

והנה הסיפור השני שכאן כשטסים ניתן ממש להבין את הסיפור המקראי

א ויהי גבא דוד ואנשיו, צקלג--ביום השלישי; ועמלקי פשוטו, אל-נגב ואל-צקלג, ויכו את-צקלג, וישרפו אתה באש. ב וישבו את-הנשים אשר-בה מקטן ועד-גדול, לא המיתו איש; וינהגו, וילכו לדרךם. ג ויבא דוד ואנשיו אל-העיר, והנה שרופה באש; ונשיהם ובניהם ובנותיהם, נשבו. ד וישא דוד והעם אשר-אתו, את-קולם--ויבכו: עד אשר אין-בהם כח, לבכות. ה וישתי נשי-דוד, נשבו--אחינעם, היזרעלית, ואביגיל, אשת נבל הפרמלי. ו ותצר לדוד מאד, כי-אמר העם לסקלו--כי-מרה נפש כל-העם, איש על-בנו ועל-בנותיו; ויתחזק דוד, ביהוה אלהיו. ז ויאמר דוד, אל-אבייטר הפנה בן-אחימלך, הגישה-נא לי, האפוד; ויגש אבייטר את-האפוד, אל-דוד. ח וישאל דוד ביהוה לאמר, ארדף אחרי הגדוד-הזה האשגנו; ויאמר לו רדף, כי-השג תשיג והצל תציל. ט וילך דוד, הוא ונשי-מאות איש אשר אתו, ויבאו, עד-נחל הבשור; והנותרים, עמדו. י וירדף דוד, הוא וארבע-מאות איש; ויעמדו, מאתים איש, אשר פגרו, מעבר את-נחל הבשור. יא וימצאו איש-מצרי בשדה, ויקחו אתו אל-דוד; ויתנו-לו לחם ויאכל, וישקהו מים. יב ויתנו-לו פלח דבילה ושני צמקים,

וַיֹּאכַל, וַתָּשֶׁב רֹחוֹ, אֵלָיו: כִּי לֹא-אָכַל לֶחֶם, וְלֹא-שָׁתָה מַיִם, וְשָׁלְשָׁה לַיְלוֹת. יג וַיֹּאמֶר לוֹ דָּוִד לְמִי-אַתָּה, וַאֲנִי מִזֶּה אַתָּה; וַיֹּאמֶר נַעַר מִצְרַיִם אֲנִי, עֶבֶד לַאִישׁ עַמְלֵקִי, וַעֲזָבֵנִי אֲדֹנָי כִּי חֲלִיתִי, הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה. יד אָנֹכִי פֶשֶׁטְנוֹ נֶגֶב הַכְּרָתִי, וְעַל-אֲשֶׁר לַיהוּדָה--וְעַל-נֶגֶב כְּלָב; וְאֶת-צִקְלָג, שָׂרְפָנוּ בְּאֵשׁ. טו וַיֹּאמֶר אֵלָיו דָּוִד, הַתּוֹרְדָנִי אֶל-הַגְּדוּד הַזֶּה; וַיֹּאמֶר הַשִּׁבְעָה לִּי בְּאַלְהִים אִם-תִּמְתֵּנִי, וְאִם-תִּסְגְּרֵנִי בְּיַד אֲדֹנָי, וְאוֹרְדָה, אֶל-הַגְּדוּד הַזֶּה. טז וַיִּרְדֵּהוּ, וְהִנֵּה נְטָשִׁים עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ; אֲכָלִים וְשִׁתִּים, וְחֲגָגִים, בְּכָל הַשָּׁלָל הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר לָקְחוּ מֵאָרֶץ פְּלִשְׁתִּים וּמֵאָרֶץ יְהוּדָה. יז וַיָּכֶם דָּוִד מִהַנָּשָׁף וְעַד-הָעָרֶב, לְמַחְרָתָם; וְלֹא-נִמְלַט מֵהֶם אִישׁ, כִּי אִם-אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ-נַעַר אֲשֶׁר-רָכְבוּ עַל-הַגְּמָלִים וַיִּנְסוּ. יח וַיִּצַּל דָּוִד, אֶת כָּל-אֲשֶׁר לָקְחוּ עַמְלֵק; וְאֶת-שְׁתֵּי נָשָׁיו, הִצִּיל דָּוִד. יט וְלֹא נָעַדְר-לָהֶם מִן-הַקָּטָן וְעַד-הַגָּדוֹל וְעַד-בָּנִים וּבָנוֹת, וּמִשְׁלָל, וְעַד כָּל-אֲשֶׁר לָקְחוּ, לָהֶם: הַכֹּל, הֵשִׁיב דָּוִד. כ וַיִּקַּח דָּוִד, אֶת-כָּל-הַצֹּאן וְהַבְּקָר; נֶהְגוּ, לִפְנֵי הַמִּקְנֵה הַהוּא, וַיֹּאמְרוּ, זֶה שְׁלַל דָּוִד. כא וַיָּבֵא דָוִד, אֶל-מֵאֲתָיִם הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-פָּגְרוּ מִלֶּקֶת אַחֲרֵי דָוִד וַיִּשְׁיבֵם בְּנַחַל הַבְּשׂוֹר, וַיִּצְאוּ לְקִרְיַת דָּוִד, וְלִקְרֵאת הָעָם אֲשֶׁר-אָתּוֹ; וַיִּגַּשׁ דָּוִד אֶת-הָעָם, וַיִּשְׁאַל לָהֶם לְשָׁלוֹם. כב וַיַּעַן כָּל-אִישׁ-רָע וּבְלִיעֵל, מִהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָלְכוּ עִמָּו, וַיֹּאמְרוּ: **יֵעַן אֲשֶׁר לֹא-הָלְכוּ עִמִּי, לֹא-נָתַן לָהֶם מִהַשְּׁלָל אֲשֶׁר הִצַּלְנוּ: כִּי-אִם-אִישׁ אֶת-אִשְׁתּוֹ וְאֶת-בָּנָיו, וַיִּנְהָגוּ וַיִּלְכוּ.** כג וַיֹּאמֶר דָּוִד, לֹא-תַעֲשׂוּ כֵן אַחֲרָי: אֶת אֲשֶׁר-נָתַן יְהוָה לְנוּ, וַיִּשְׁמַר אֶתְנוּ, וַיִּתֵּן אֶת-הַגְּדוּד הַבָּא עָלֵינוּ, בְּיָדֵנוּ. כד וּמִי יִשְׁמַע לָכֶם, לְדַבֵּר הַזֶּה: **כִּי כִחְלַק הִירָד בַּמִּלְחָמָה, וְכִחְלַק הֵיטֵב עַל-הַכְּלָיִם--יַחֲדוּ יַחְלְקוּ.** כה וַיְהִי, מִהַיּוֹם הַהוּא וּמְעַלְהָ; וַיִּשְׁמָה לַחֵק וּלְמִשְׁפָּט, לְיִשְׂרָאֵל, **עַד, הַיּוֹם הַזֶּה.**

דוד והגברים יצאו למחנה פלישתים. העמלקים, שרצו להתנקם בדוד ואנשיו שהתנפלו עליהם לעיתים קרובות, ניצלו את העובדה שלא נשאר בצקלג גברים, התנפלו על העיר שרפו אותה ובזזו את הרכוש אך לא הרגו את תושביה, אלא שבו את הנשים ואת הטף, כולל שתי נשותיו של דוד אחינעם היזרעלית ואביגיל. דוד ואנשיו חזרו לצקלג ומצאו את העיר שדודה שרופה וחרבה ואין בה נפש חיה. תחילה בכו דוד ואנשיו " **עַד אֲשֶׁר אֵין-בָּהֶם כֹּחַ, לְבָכוֹת**". הם חששו שמא הרגו את נשיהם וילדיהם, כמו שנהג לעשות דוד " **וְאִישׁ וְאִשָּׁה לֹא יָחִיה דָּוִד**" (כז יא).

גשר החבלים

לא די היה לדוד באסונו הפרטי, הוא אף הואשם באסון הכללי. אנשיו האשימוהו שעזב את העיר ללא הגנה ואמרו לסקלו. ואכן היה זה מחדל צבאי של דוד, להשאיר את צקלג ללא משמר. אך לא איש כדוד אמיץ הלב ייוואש. הוא החליט לפעול מיד. " **וַיִּלֶּךְ דָּוִד, הוּא וְשֵׁשׁ-מֵאוֹת אִישׁ אֲשֶׁר אָתּוֹ, וַיָּבֵאוּ, עַד-נַחַל הַבְּשׂוֹר; וְהַנּוֹתָרִים, עִמָּדוּ. י** וַיִּרְדֹּף דָּוִד, הוּא וְאַרְבַּע-מֵאוֹת אִישׁ; וַיַּעֲמְדוּ, מֵאֲתָיִם אִישׁ, אֲשֶׁר פָּגְרוּ, מִעֵבֵר אֶת-נַחַל" (פס' ט, י). "פגר" בארמית להיות חלש. יש הסוברים מלשון פגר גוף מת, כלומר בלי כוח. הם עייפו מעמל הדרך ולא היה בהם עוד כוח לעבור את הנחל. וכמו סיפור בתוך סיפור, תוך כדי מרדף אחר העמלקים ניתקל דוד בנער מצרי שנלקח בשבי והיה לעבד עמלקי. הנער השתתף בכל מסע השוד, וכשחלה הפקיר אותו אדונו העמלקי לאנחות ונתן לו לגווע ברעב ובצמא. בישראל היחס לבני חסות היה בדרך כלל הוגן. שאול התהלך עם נערו כאדם השווה לו, וכן מתהלך גם יהונתן עם נערו, וכך משתמע גם מכתובים אחרים, לעומת התאכזרותם של העמלקים ושל עמים אחרים לעבדיהם. שימו לב כצד מתייחס דוד לנער (למי שזה מזכיר סיפור דומה....ל"ה...)

"וַיִּתְּנוּ-לוֹ לֶחֶם וַיֹּאכַל, וַיִּשְׁקֶהוּ מַיִם. יב וַיִּתְּנוּ-לוֹ פֶּלֶחַ דְּבֵלָה וַשְּׂנֵי צִמְקִים, וַיֹּאכַל, וַיִּתְּשֵׁב רוּחוֹ, אֵלָיו: כִּי לֹא-אָכַל לֶחֶם, וְלֹא-שָׁתָה מַיִם, שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְשִׁלְשָׁה יָלִיּוֹת" (פס' יא, יב).

דוד מבקש מהנער להביא אותו אל מקום הגדוד העמלקי. הנער המצרי חשש שמא דוד ימיתהו, מכיוון שהשתתף בפשיטה על צקלג, או שמא יתפטר דוד עם הגדוד על חילופי שבויים. " וַיֹּאמֶר הַשְּׂבָעָה לִי בְּאַלְהִים אִם-תָּמִיתָנִי, נְאֻם-תַּסְגֵּרְנִי בְּיַד-אֲדָנִי, וְאֹרֶךְךָ, אֶל-הַגְּדוּד הַזֶּה" (פס' טו). הכתוב לא פרש שדוד נשבע, אך הדבר משתמע מן ההמשך בו הנער מורידו אל הגדוד.

העמלקים לא חששו מדוד – הם היו בטוחים שהוא נמצא ביזרעאל, רחוק מצקלג, ולכן " וַהֲנֵה נֹטְשִׁים עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ; אֲכָלִים וְנֹשְׂתִים, נַחְגְּגִים, בְּכָל הַשְּׁלָל הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר לָקְחוּ מֵאָרֶץ פְּלִשְׁתִּים וּמֵאָרֶץ יְהוּדָה" (פס' טז). דוד מבצע התקפת פתע בחשכת הלילה, " מֵהַנֶּשֶׁף" - סוף הלילה לפנות בוקר, כשעודם ישנים, שעות רבות " נֶעַד-הָעֶקֶב, לְמַחֲרָתָם" למחרת שני לילות, כלומר עד הבוקר שלאחר הערב השני. " וְלֹא-נִמְלַט מֵהֶם אִישׁ, כִּי אִם-אָרְבַּע מְאוֹת אִישׁ-נֶעַר אֲשֶׁר-רָכְבוּ עַל-הַגְּמָלִים וַיִּנְסוּ" (פס' יז). שבטי הבדואים, העמלקים והמדיינים היו משתמשים בגמלים ככלי רכב בשל היותם מצויים במדבריות, ועקב כושר הסבילות שלהם (שופטים ח, כו). דוד הציל את כל הנפש והרכוש, דבר לא היה חסר- כולל, כמובן- שתי נשותיו. בנוסף למקנה אנשיו שהשיב, לקח דוד צאן ובקר שהיו רכושם של העמלקים לפני שפשטו על חבלי הנגב ועל צקלג. בדרך חזרה הציעו בני בליעל (מכירים את הביטוי?) הרשעים שבתוך ארבע מאות האנשים להשיב למאתיים האנשים אשר פגרו מלכת את נשותיהם ובניהם בלבד, אבל לא את רכושם שהצילו ואף לא לחלוק איתם שלל. דוד יצר תקדים היסטורי. זהו תקדים שניתן לקרוא לו "חוק הג'ובניקים", הקיים מאז כמעט בכול הצבאות. הוא השיב בדברי ריצו ופיוס והדגיש שלא רק בכוחם נצחו, " כִּי נִחַלְקָה הַיָּרֵד בְּמִלְחָמָה, וְנִחַלְקָה הַיָּשֵׁב עַל-הַכְּלָיִם--יַחְדָּו יִחַלְקוּ. כֹּה וַיְהִי, מִהַיּוֹם הַהוּא וְיָמֵינוּ; וַיִּשְׁמָה לְחַק וּלְמִשְׁפָּט, לְיִשְׂרָאֵל, עַד, הַיּוֹם הַזֶּה" דוד קבע חוק ומשפט לדורות. הוא ראה בנשואים לשמור על הכלים (ג'ובניקים) כפועלים לטובת הכלל, ובעלי ערך רב לא פחות מאשר היוצאים למלחמה. ישנם הלומדים מפסוק זה שדוד הפקיד את המאתיים שפגרו לשמור על הכלים, כדי להקל על אלה שרדפו עמו אחר העמלקים (רלב"ג). דוד ואנשיו חזרו לצקלג והקימו בה בתים חדשים.

בשנות ה-80, נסללה לצידו של נחל הבשור, לאורך כ-14 ק"מ, דרך נופית ובה פינות חמד רבות. באמצעה הוקם פארק, שנקרא בתחילה "פארק הבשור", ואשר שמו שונה לימים ל"פארק אשכול" (על שם לוי אשכול).

תל שרוחן

בלב הפארק ניצב תל שרוחן המזוהה עם העיר שרוחן הנזכרת במקורות מצריים כעיר בדרום הארץ, אם כי יש חוקרים הטוענים שהזיהוי אינו נכון וכי יש לזהות את התל עם שור הנזכרת בסיפורי האבות. במלחמת העצמאות שימש התל כמוצב מצרי ובמבצע "אסף" (דצמבר 1948) נכבש בידי צה"ל.

התל נחפר בשנות ה-20 של המאה שעברה על ידי "אבי" הארכיאולוגיה הארץ ישראלי – החוקר הבריטי סר פלינדרס פיטרי, שחקר אתרים רבים בדרום הארץ. הוא זהה בתל שכבות יישוב מהתקופה הכנענית המעידות על נוכחות מצרית שלטון מצרי בארץ כנען. היום אפשר בקושי לראות שרידי קיר לבני בוץ שהיה חלק משער העיר לפני 4000 שנה.

באר רבובה

המבנים שייכים לכפר הבדואי הגדול לשעבר רוויבה. עומקה של הבאר הוא כ-20 מטרים, והיא השריד השלם ביותר שנותר מהכפר. הבריטים שיפצו אותה, כמו בארות אחרות בנגב, והשתמשו במימיה. הכפר הבדואי, אגב, ננטש בימי מלחמת העצמאות כשכל תושביו נמלטו. המתיישבים הראשונים של קיבוץ גבולות, שעלו על הקרקע כבר בשנת 1943, רכשו כאן את מי השתייה שלהם.

קו הרכבת

במלחמת העולם הראשונה, שפרצה בשנת 1914, יצאו הכוחות התורכים לכבוש את חצי האי סיני ומצרים. קווי האספקה הארוכים והמחסור במים הביאו אותם לתכנן את קו הרכבת לכיוון התעלה. המהנדס הגרמני מייסנר פחה סלל מסילה לבאר שבע בשנת 1915 ובשנת 1916 הגיעה המסילה לעוג'ה אל חפיר. הם לא נעצרו שם והמשיכו את הסלילה לעבר קסיימה וביר אלחסנה שבסיני. לצערם הרב של התורכים לא הספיקה המסילה לשמש זמן רב מאחר וכבר בינואר 1917 בעקבות כיבוש של בריגדות אוסטרליות את הארץ הפכה הרכבת לשמש את הכוחות הבריטים והאוסטרלים במלחמתם בתורכים. המסילה שאנו רואים בנחל הבשור הינה הסתעפות נוספת של המסילה התורכית שסללו הבריטים כדי לסייע

בהנעת הכוחות והציוד הרב שנדרשו בשעת כיבוש הארץ ובהמשך בתקופת המנדט. מסילה זו נחנכה בשנת 1918 והיתה בשימוש עד 1927. בקו זה נסעו בדרך כלל 3 רכבות בשבוע. עוד על מסילת הרכבת התורכים והבריטית ושרידיה תוכלו למצוא במסלול לשמורת פורה, באר שבע וניצנה.

בין הנביעות נמצאים שרידי שקתות ומתקני בטון להרמת מפלס המים שנבנו במלחמת העולם הראשונה. פרט לפינות החמד לפיקניק ניתן למצוא בפארק גם שרידי כנסייה שנבנתה כנראה במאה ה-6 לספירה. בשלהי מלחמת העולם הראשונה, ב 17.4.1917, חשפו כאן חיילים אוסטרלים רצפת פסיפס מפוארת של כנסייה ביזנטית בדגם זהה כמעט לזו שנמצאה בבית הכנסת העתיק במעון (9 ק"מ צפונית). במלחמת העולם הראשונה שימשה הכנסייה כעמדת מקלע תורכית ולכן כבשוה החיילים הבריטים. במבנה נמצאה כתובת המתארכת אותו לשנת 561 לספה"נ. כאשר עזבו החיילים את אזור הנחל, הם עקרו את הפסיפס ממקומו והעבירו אותה למלבורן, שם היא מעטרת את בית יד לבנים... על אוסטרלים אלו נרחיב באחד מהטיולים הקרובים.

תודות :

לעמיר שלום על העריכה.

ליאנה מרקשייד הטייסת.

עד הפעם הבאה- נתראה!!!

אבי הרטמן

קישור לסרטון: [לחץ כאן](#)

להורדת המסלול בפורמט Google Earth: [לחץ כאן](#)

להורדת המסלול בפורמט עמוד ענן: [לחץ כאן](#)

למזג אויר בפארק הבשור : [לחץ כאן](#)

למפת Google Maps : [לחץ כאן](#)